

EU:s strategi för global hälsa

2022/23:FPM41

Utrikesdepartementet

2023-01-24

Dokumentbeteckning

KOM (2022) 675

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, EKONOMISKA OCH
SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN EU:s strategi för
global hälsa: Bättre hälsa för alla i en föränderlig värld

Sammanfattning

Meddelandet *EU:s strategi för global hälsa: Bättre hälsa för alla i en föränderlig värld* presenterades den 30 november 2022 av Europeiska kommissionen och EU:s höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik, HRVP. Strategin, som anknyter till EU:s globala konnektivitetsstrategi *Global Gateway Initiative* samt den externa dimensionen av den europeiska hälsounionen, ersätter en tidigare strategi från 2010. Strategin betonar EU:s framträdande roll inom global hälsa, som vuxit inte minst som svar på covid-19-pandemin och dess konsekvenser, och framhåller att global hälsa är ett centralt område för EU:s utrikespolitik med viktiga geopolitiska dimensioner. Covid-19-pandemin har visat att människors hälsa är nära sammankopplad världen över, och arbetet med global hälsa är därmed också viktigt för att skydda människors hälsa och samhällenas och ekonomiernas stabilitet även inom EU. Samtidigt betonas solidaritet, jämlikhet, jämställdhet och respekt för mänskliga rättigheter, samt vikten av bättre hälsa för att uppnå Agenda 2030. Strategin presenterar tre sammanflätade prioriteringar: 1) bättre hälsa och välbefinnande; 2) ökad tillgång till allmän hälso- och sjukvård; och 3) bekämpa hälsohot, såsom pandemier. Ett ökat fokus på jämlika och ömsesidiga partnerskap med tredje länder samt ett multisektoriellt arbete betonas också.

Regeringen välkomnar att kommissionen nu presenterat sitt meddelande om en ny strategi för global hälsa. Strategin återspeglar till stor del svenska prioriteringar.

Förslaget kommer att hanteras under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd våren 2023.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Global hälsa är en viktig fråga för EU, då god hälsa är en förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Global hälsa knyter ihop arbetet med att främja och skydda människors hälsa inom och utanför unionen, med utrikes- och biståndspolitiken och geostrategiska vägval.

År 2010 antog rådet senast slutsatser om EU:s roll i Global hälsa mot bakgrund av kommissionens meddelande på samma tema. Sedan dess har mycket hänt med konsekvenser för hälsoområdet, däribland antagandet av Agenda 2030, klimatavtalet från Paris, Ebolautbrottet i Västafrika 2014–2016, och inte minst covid-19-pandemin samt Rysslands aggression mot Ukraina. Global hälsa, och därmed också behovet av ett förnyat strategiskt ramverk, har lyfts allt högre på dagordningen av flera tidigare EU-ordförandeskap. EU:s utvecklingspolicy, *New European Consensus on Development*, från 2017 framhåller vikten av global hälsa som del i arbetet för att genomföra Agenda 2030. Under de senaste åren har EU:s medlemsstater antagit rådsslutsatser som har betonat global hälsa som del i att stärka den europeiska hälsounionen (14886/21), EU:s roll i att stärka Världshälsoorganisationen, WHO (12957/20) samt behovet att motverka antimikrobiell resistens (9112/20).

Den 19 maj 2022 presenterade kommissionärerna Kyriakides (hälsa) och Urpilainen (internationella partnerskap) planen att ta fram en ny EU-strategi för global hälsa. Efter en omfattande konsultationsprocess och skrivarbete under ledning av de två generaldirektoraten för hälsa respektive internationella partnerskap lade kommissionen den 30 november 2022 fram meddelandet med strategin.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandets huvudsakliga budskap är att EU och medlemsstaterna behöver stärka sitt arbete med global hälsa genom ökad koordinering och utvecklat samarbete med andra regioner, länder och organisationer, samt fortsatt visa ledarskap för att uppnå högsta möjliga hälsostandard, baserat på solidaritet och rättvisa samt respekt för de mänskliga rättigheterna.

Kommissionen beskriver i meddelandet de omfattande hälsoutmaningar som världen står inför idag. Utvecklingen för att nå hälsomålen i Agenda 2030 har gått bakåt i många länder, samtidigt som risken för nya pandemier och andra hälsohot bedöms vara hög. Smittsamma sjukdomar, spädbarns- och mödradödlighet samt undernäring utgör fortsatt en tung börda för många länder samtidigt som icke-smittsamma sjukdomar som hjärt-kärlsjukdom,

cancer och diabetes dominerar allt mer. Kopplingen mellan miljö (t.ex. föroreningar, klimat och biologisk mångfald), och hälsa framhålls också.

Kommissionen betonar att ett nytt tillvägagångssätt krävs för att bemöta dessa utmaningar och lägger fast tre prioriteringar för strategin:

1. **Leverera bättre hälsa och välbefinnande för människor under hela livet**, genom att adressera grundorsaker till ohälsa, som fattigdom och ojämlikhet, men även andra bakomliggande faktorer som klimatförändringar, miljöförstöring, humanitära kriser eller osäker livsmedelsförsörjning.
2. **Stärka hälso- och sjukvårdssystemen och främja allmän hälso- och sjukvård**, genom utvecklad primärvård, digitalisering och forskning, förbättrad tillgång till arbetskraft och mer effektiv finansiering av hälso- och sjukvård.
3. **Förhindra och bekämpa hälsohot, inklusive pandemier, genom att tillämpa en One Health-strategi**, inkluderande nya internationella regler och förbättrad övervakning av hälsohot och sjukdomsutbrott, mer jämlik tillgång till vaccin, samt ett One Health-perspektiv som bygger på samspelet mellan miljön samt människors och djurs hälsa.

Till stöd för de tre prioriteringarna pekar meddelandet ut fem områden för utveckling: 1) en ny intern styrning för hantering av globala hälsoutmaningar; 2) en ny multilateral styrning för den framväxande globala hälsoordningen; 3) utvidga EU:s strategiska partnerskap för hälsa och omforma dess engagemang med olika berörda parter; 4) ekonomi; och 5) ansvarsskyldighet genom övervakning och utvärdering. Kopplat till de tre prioriteringarna och dessa fem områden presenterar meddelandet 20 vägledande principer med tillhörande åtgärdsförslag.

Arbetet med hälsa inom EU, inklusive uppbyggnaden av den europeiska hälsounionen, framkommer som en ytterligare del av arbetet för global hälsa, eftersom hälsoutvecklingen inom EU också påverkar länder och aktörer utanför EU och samarbetet med dessa. Flera initiativ lyfts fram som exempel på detta, däribland *Europas plan mot cancer*, *EU:s läkemedelsstrategi* och den kommande *Ett europeiskt hälsodataområde*. Utöver dessa är implementeringen av *Den europeiska gröna given*, *EU-handlingsplan för nollförorening för luft, vatten och mark* samt *Kemikaliestrategi för en giftfri miljö* viktig för att komma åt grundorsaker till ohälsa både inom och utanför EU.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet i sig har ingen verkan på svenska lagar och regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Strategin betonar vikten av tillräcklig och effektiv finansiering av global hälsa för att uppnå dess ambitioner. På detta område framhålls bland annat

att prioritera global hälsa inom EU:s finansieringsinstrument, inklusive att fullgöra åtaganden för hälsobistånd inom det fleråriga budgetramverket (MFF), möjligheten till samfinansiering mellan EU och medlemsstaterna samt med andra partners, ökad användning av innovativa finansieringslösningar samt främjande av tredjeländers inhemska finansiering för hälsa. Inom ramen för *Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe* (NDICI-GE) för perioden 2021–2027 har EU hittills allokerat 4,4 miljarder euro till global hälsa.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen nu presenterat sitt meddelande om en ny strategi för global hälsa. Hälsa är både en förutsättning och en drivkraft för hållbar utveckling, och den globala dimensionen av arbetet för god hälsa blir allt tydligare sammanlänkad med det regionala och det nationella hälsoarbetet liksom med andra relevanta politikområden. Det ligger i Sveriges och EU:s intresse att stärka EU:s arbete med global hälsa och därigenom även EU:s roll i världen. Global hälsa kan fungera som verktyg för stärkta bilaterala, regionala och globala partnerskap och allianser, inte minst i ljuset av ett föränderligt geopolitiskt klimat.

Regeringen tar not om att strategin till stor del återspeglar svenska prioriteringar inom global hälsa, däribland strategins tre huvudprioriteringar: leverera bättre hälsa och välbefinnande för alla människor genom hela livet, stärka hälso- och sjukvårdssystem och allmän tillgång till hälso- och sjukvård, och förebygga och bekämpa hälsohot. Däröver återspeglas svenska prioriteringar såsom hälsoinsatser för de allra mest utsatta, att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, bekämpa antimikrobiell resistens och betona kopplingen mellan hälsa, utbildning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Regeringen anser att covid-19-pandemin har visat att en förstärkt förmåga att förebygga och hantera hälsohot ligger i alla länders intresse.

Regeringen välkomnar ambitionen om ett mer tvärsektorielt arbetssätt bland annat utifrån kopplingarna mellan miljö och hälsa, och genom att uppmärksamma att innovation och handel inom hälsoområdet kan ha betydelse för ekonomisk utveckling, jämställdhet och fattigdomsbekämpning.

En utgångspunkt i regeringens arbete är att kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna på hälsoområdet ska respekteras, även inom ramen för WHO.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2022/23:FPM41

EU:s medlemsstater har generellt välkomnat meddelandet. Global hälsa har lyfts fram av flera tidigare ordförandeskap, inklusive inom den nuvarande ordförandeskaps-trion med Frankrike, Tjeckien och Sverige.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att hanteras under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd våren 2023.

Sverige planerar att leda förhandlingar om rådsslutsatser inom rådsarbetsgruppen för utvecklingssamarbete och internationella partnerskap i nära samarbete med rådsarbetsgruppen för folkhälsa, för antagande under ordförandeskapet.

4.2 Fackuttryck/termer

One Health: samspelet mellan djurs och människors hälsa samt miljön.

Antimikrobiell resistens: bakteriers och andra mikroorganismers förmåga att bli resistenta mot behandling (t.ex. antibiotika).